

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben bármely hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hetű és
kiszűrt napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczna-utca 3.

A szerkesztőség köziratok visszavadászm
vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, július 31.

Szilágyi Dezső.

Az egyházpolitikai harcok híres vezérére borítjuk a gyászfátyolt; a liberális tábor fényes tehetségű, ünnepezt vezére elnémult, hirtelen halállal halva ott fekszik némán, mozdulatlanul.

Olyan volt halála, mint egész életének csaknem minden mozzanata: hirtelen bekövetkező, meglepetésszerű, a mely után azonban lehetetlen fel nem sóhajtjunk: beh kár, hogy így történt!

Utját tévesztett fényes csillag volt ő a magyar politika egén. Ha megtalálja igaz pályáját, ma a hatalom polczáról, az ország első állásából hívta volna el a Gondviselés. De mert nem ismerte föl az idők szellemét, zsákutczába tévedt, a hol óriási tehetségének sikerült egy darabig előbb-előbb vergődni; aztán bennszorult az utvesztőben, hová saját maga fürta be magát s utolsó idejében csak azt a megkötöttséget érezte, mely a lekötött sást keseríti el, látva a verebek szabad röplését.

De hát csak magára vehet a sas, ha kelepczébe került. Minek szállt le a hegyek, a bércek szabad világából?

Mert sas volt Szilágyi Dezső. Fényes tehetség, kiváló jogászi érzék, tüneményes parlamentári szónok, különösen pedig félelmes debatter, a kinél mindig készen voltak a lesújtó érvek, a vaskövetkezetességű logika és a szellemes megjegyzések egész sorozata. Csak egy hiányzott nála: nem találta meg a nekiszánt szerepet.

Fényes tehetsége különösen jogászi gondolkodásában ragyogott. A parlamentben alig ült még ember, a kiből Verbőczy szelleme jobban ki lett volna fejlődve. Tevékenységének egyik legszomorubb emléket az egyházpolitikai törvények képezik s még ezek is a magyar törvénytár legszébb megcsövegezett törvényei. Persze e mellett a gyökerében elhibázott alap miatt sehol sem élvezheti igazán az ember a fényes elme megnyilatkozását. Olyan az egész, mint egy homokra épített várkastély. Gyönyörködik benne a szemlélő, míg észre nem veszi, hogy a merész boltozatok, a fenyegető bástyaormok mind sívó homokon épültek fel s nem kell az egésznek, csak egy kis vihar, hogy ne maradjon belőle más, mint pusztaromok.

Ezt a hibás alapot nem vette észre Szilágyi.

A Tisza-féle korrupció szennyéből hirtelen kiemelkedő hiperliberalizmust ő szilárd sziklának tekintette s arra építette politikai jövőjét. Ő, a ki Apponyinak volt fegyvertársa s a mérsékelt ellenzéknek habérkoszos előharczósa, jobbnak találta Tisza Kálmán példáját követni s elvei

szegreakasztása mellett tevékeny részt venni ki abban az áldatlan munkában, mely az egyházpolitikai törvények által Magyarország vallási békéjét hosszú időkre feldúlta. E törvények keresztülvitele érdekében vetette latba óriási tehetségét; ő szövegezte annak s-ait, ő vezette a liberális tábor a nagy harcban s mi lett jutalma? Skariba került és megérte azt a bünhödést, hogy láthatta az elvetett szél nyomán keletkezett vihart. Az új törvények beláthatlan viharoknak tártak szabad utat s lehet, hogy a kiváló államférfi e miatti keserűségében is vonult vissza utóbbi időben a politikától.

Most, mikor hirtelen halálától megdöbbenve állunk koporsója felett s visszatekintünk élete folyására, lehetetlen elnyomnunk a sóhajt: beh kár, hogy így történt!

Mikor helyes irányban működött, fényes siker koronázta minden tettét. A magyar igazságszolgáltatás katonái közt ő teremtette meg az igazi kartársi összetartozásnak azt az érzését, mely az igazságügyminiszter részrehajlatlan személyében találja legfőbb biztosítékát. Értette a művészetet, hogyan édesgesse a legjobb tehetségű ifjakat a bírói pályára? Tudott jutalmazni és büntetni, tudott reprezentálni s a bírói kar érdekeit megvédelmezni — beh kár, hogy csak adminisztratív tevékenységében jegyezhetünk föl róla dicséretet!

Nagy fénynek, hiába, nagy az árnyéka!

S utóbbi időkben a fényből egyre kevesebbet láttunk. A trónörökös nyilatkozatánál s legutóbb Polónyival vívott szellemi tornájával ragyogott tehetsége ismét a régi nagyságban. Másrészt azonban a tösgyökeres magyar református felekezet veszélyes homladozása, a vallási közöny és vallástalanság egyre nagyobb terjedése mind az általa szövegezett és keresztülhajtott törvényeket juttatták a szemlélődő politikus eszébe. Az árnyék egyre nőtt, egyre sötétebb lett, míg egyszerre kilobbant a fény s csak káprázó szemünk emlékszik vissza rá.

A jövő elfogulatlan történetírója pedig fel fogja jegyezni, hogy volt a magyar parlamentnek egy ragyogó csillaga, mely hamis pályán indulva, áldás helyett rombolást hozott a magyar politikai életbe s végre is eltűnt oly hirtelen, váratlanul a mily hirtelen volt minden változás életében.

Párthiveinek van okuk őt gyászolni s emléket megőrizni; de mi, a kik politikában ellenfelei voltunk a nagy halottnak, mi még jobban megfogjuk őrizni emléket — intő példaképp.

Fényes tehetségből, nagy reményekből — intő példát őriz meg a történelem — beh kár, hogy így történt!

Dr. K. A.

A gyászeset részleteiről vett távirataink a következők:

Megérkezés Budapestre.

Budapest, július 31. (Saját tud. táv.) Szilágyi Dezső tegnap délután két órakor érkezett haza Karlsbadból. Azonnal lakására hajtattott, hol szolgálja várta, a ki értesítve volt táviratilag megérkezéséről.

Szilágyi nagyon derült hangulatban volt s néhány szóval kérdezősködött szolgáljától, hogy távollétében nem történt-e valami, amiről értesítést nem kapott. A szolga felvilágosítása után szobájába ment. Pihenni akart és lefeküdt a pamlagjára. Előbb azonban átfutotta a lapokat, valamit irt, aztán megrendelte a vacsoráját, melyet este 7 órakor jó étvágygyal el is fogyasztott.

Szilágyi utolsó vacsorája.

Budapest, július 31. (Saját tud. táv.) Szilágyi vacsorája aludtjéből, csirkepecsenyéből, babfőzelékből és végül gyümölcsfélékből állott.

Mikor a szolga az asztal takarítása végett bement hozzá, Szilágyi a következőket mondta:

— Nagyon jó volt a vacsora. Csak kár, hogy olyan nagy hőség van. Alig tudom kitarítani, jobb is lett volna Karlsbadban maradni. El sem megyek sehova, mert rettentő a hőség.

A szolga erre kiment a szobából s Szilágyi magára zárta az ajtót. Pihenni akart s azt óhajtotta, hogy ne zavarják.

Aggasztó csönd.

Budapest, július 31. (Saját tud. táv.) Este kilencz órakor a szolga be akart menni hozzá, hogy megkérdezze, parancsol-e fekete kávé vagy csokoládét, mert alvás előtt rendszerint azt szokott inni. Az ajtót azonban zárva találta. Kopogtatott, de nem kapott választ. Nem akarta zavarni az urát s abba hagyta a kopogtatást, gondolta hogy majd később beadja a feketét. Várakozott, mert Szilágyi éjjelenként gyakran dolgoztatott s le s fel sétálgatni szokott a szobájában. *Ma kivételesen mély csönd volt a lakásán.*

Este kilencz óráig várakozott a szolga a parancsra, azután lefeküdt, azonban már hajnalban fölkel. Abban a hitben volt ugyanis, hogy ma korán fogja szólni a gazdája. Hét órakor már türelmetlenül kezdett és bezörgetett a hálószoba ajtaján.

Semmi választ nem kapott.

Rosszat kezdett sejteni és még erősebben zörgetett. A szobában azonban továbbra is *mély csönd maradt.*

Az ajtó felnyitása.

A szolga, kit *Darvasi János*nak hívnak, annyira megijedt azon, hogy többszöri zörgetésére semmi feleletet sem ka-

pott, hogy átszaladt Budára, Szilágyi Dezső egy jó barátjához Neuhofer János doktorhoz. Neuhofer azonnal kocsira ült és a harminczad-utczába hajtattott a Szilágyi Dezső lakására.

Először ő is zörgetett, de mivel választ nem kapott, telefonozott a rendőrséghez és a mentőkhöz. Legelőször a rendőrség küldöttei érkeztek meg a lakost is hoztak magukkal, aki felnyitotta a hálószoba ajtaját.

Szilágyi Dezső meghalt!

Budapest, július 31. (Saj. tud. táv.)
Megrendítő látvány tárult a belépők elé. Szilágyi Dezső holtan feküdt az ágy előtt a padlón.

Közben megérkeztek a mentők is, akik reggel háromnegyed hét órakor olyanforma telefon értesítést kaptak, hogy jöjjenek azonnal, mert Szilágyi Dezső rosszul van.

Az orvosok megállapodása szerint Szilágyinak még éjjel kellett meghalni, mert a teste tele volt hullafoltokkal.

Ujabb hír szerint Szilágyi nem vacsorált, hanem ebédelt, mert korán leakart feküdni. Hét-nyolcz óra tájban levetkőzött s az ágy előtt szívszélhűdés érte. Valószínűnek tartják, hogy a hűdés oly nagy mérvű volt, hogy azonnal megölte. Ezt megerősíti az a körülmény, hogy a szolga semmi zajt sem hallott.

A halál körülményei.

A Harminczad-utca 6. számú házban van az elhunyt lakása a második emeleten. Reggel nyolcz óra után Hegedüs miniszter szállott ki kocsijából. Csakhamar utána az V. kerületi előljáráságtól dr. Raisz Rezső és Kerényi Béla előljárásági tisztviselő érkezett a ház elé egy szolgálival. A lakásba érve, az előszobában Szilágyi szolgálja és egy rendőr ült. Hegedüs miniszter láttára a szolga azonnal a fogadó szo-

bát nyitotta ki előtte, hol a karosszékeken nagy rendtelenségben több ruha hevert szanaszét. Innen a hálószobába mentek az urak. Ott feküdt az elhunyt a mosdó és az ágy között a földön ruha nélkül, csak a czipő volt rajta. Hegedüs miniszter megnézte a holttestet, mire felszólította a szolgát, hogy mondja el azt, a mit tud a halál körülményeiről.

A kegyelmes ur — kezdé a szolga — tegnap délután érkezett a bécsi gyorsvonattal Karlsbadból. Mindjárt ebédet hoztam neki, melyet elfogyasztott. Ezután magára zárta az ajtót és nem láttam fél 6 óráig, midőn ujságot hoztam neki. Utoljára fél 7 órakor láttam, midőn kiment egy félreeső helyre. Ezután nem láttam többé élve. Feltűnt nekem, hogy nem küld vacsoráért, de nem mertem háborgatni, mert megvallom, szerettem a kegyelmes urat nagyon — de félttem is tőle. Reggel azonban mégis kopogtattam, de mintán ismételt erős kopogtatásomra sem kaptam választ, gyanakodni kezdtem és a kegyelmes ur bizalmas barátjához, dr. Neuhofer Kálmánhoz mentem a kivel azonnal a lakásba siettem. Dr. Neuhofer többször erősen döngette az ajtót, de eredménytelenül, mire lakatost hozattunk, a ki kinyitotta az ajtót. A kegyelmes urat így találtuk, a mint most fekszik. Azóta senki sem nyult még hozzá.

A szolga elbeszélése közben érkezett meg Csávossy Béla a képviselőház háznagya és Farkas János képviselőházi terembiztos. Hegedüs miniszter mindjárt arra kérte az előljáróság részéről megjelent urakat, hogy a lakás lezárása iránt lépjenek érintkezésbe Csávossy Béla háznaggyal. A hálószobából az előszobába nyíló ajtót lepecsételték, míg a fogadószoba ajtajának kulcsát, valamint az előszobában lévő könyvszekrényének kulcsait Csávossy vette magához. A kereskedelmi miniszter egyuttal fölkérte a háznagyot, hogy értesítse a halálesetről táviratilag Perczel képviselőházi elnököt és keresse fel Plósz igazságügyminisztert, hogy intézkedjék a haláleset jogi része, valamint az elhunyt iratainak esetleges zár alá vétele iránt.

Hegedüs miniszter, mint a kormány képviselője, egyuttal meghagyta, hogy a lakásba

további intézkedésig senkit se bocsássanak be, kivéve a halottkémét, kinek odaérkezését az előljárásági közegek 11 órára helyezték kilátásba.

Mielőtt a lakást lezárták, a szolga lepellet borította be a holttestet.

A mint a külső körülményekből következtetni lehet, Szilágyit mosdás közben esti 7 és 8 óra között érte a halál. Ugy látszik, az amugy is lélekzési nehézségekben szenvedő és szívbajos államférfiut szélhűdés érte. A hálószobában az ágy nincs megvetve, ez is arra vall, hogy Szilágyi lefekvés előtt halt meg. Mindenesetre furcsa — és erre vonatkozólag a szolga is csak zavaros, kitérő választ tudott adni — hogy a szolgának nem tűnt fel az, hogy gazdája nem hívta őt be az ágyát megvetni. A szolga, kinek neve Darvasi Sándor, 14 hónapja áll Szilágyi szolgálatában.

A hivatalos szemle.

Féltizenegy órakor megjelent az V-ik kerületi előljáró, az előljáróság jegyzője és dr. Ladányi Mátyás tisztiorvos, hogy a halálesetet hivatalosan is konstatálják. Ugyanakkor megjelent Zsilinszky államtitkár, Gromon Dezső, Blaskovics és Pichler Győző képviselők, Farkas László egyetemi tanár, Farkas János terembiztos és Lévy rendőrfogalmazó.

A bizottság Szilágyi Dezső dolgozó szobájában gyűlt össze. Mindenekelőtt kihallgatták Darvasi Sándort, a szolgát, a ki elmondotta a tegnapi délután történeteket, úgy a mint azt fent már közöltük. A szolga kihallgatása után beléptek a hálószobába. Az Erzsébet-térre néző két ablakos szobában a földön fekszik Szilágyi Dezső holtteste. A tisztiorvos megvizsgálta a holttestet és konstatálta, hogy a halált agyguta okozta. Megállapították egyuttal a halál körülményeit is. A hivatalos vélemény szerint Szilágyi Dezső a két ablak között álló márvány mosdóasztalhoz ment, hogy megmosakodjék. De hirtelen rosszul lett és vissza akart menni az ágy felé. Közben érte az agyguta és Szilágyi Dezső a földre rogyott. A homlokát megütötte esés közben, 4 centiméter hosszú karcolás mutatja az ütést.

A „TISZANTUL“ TÁRCZÁJA.

Utolsó fellobbanás.

Irta: Hantke Emil.

— Jöjjen Marjay menjünk le a kertbe. Oly szép délután van, jó egészséges friss levegő, egy kis séta úgy elbeszélgetve, nem fog megártani.

— Kérem a nagyságos asszony óhaja mindig parancs előttem.

— Ugyan már ne legyen mindig oly kimért és barátságatlan. Hisz a mint hallom másutt nem ilyen maga. Hát miért ilyen éppen velem szemben?

Marjay a fiatal jogász gyerek elpirult. Ötölt-hatolt, de egy okos választ csak sokára tudott adni.

— Nem tudom nagyságos asszonyom miért tart barátságatlannak és kímértnek? Már állásomnál fogva is, melyet e házban eltöltök, ha csak a legelemibb udvariassággal is rendelkeznék, kötelességem lenne tanítványom anyjával szemben a legkiválóbb tiszteletre . . . És én, erős a meggyőződés és hitem, ez ellen még nem vétettem. Ha igen, úgy akaratlanul, és kérem kegyes elnézését meg bocsánatát.

— Ez az látja! . . . Különböben menjünk, majd odalenn jobban elbeszélgetünk . . .

Szótlanul mentek le a kertbe. Amolyan házilag parkírozott kis csalitforma helyiség volt. Arnyas fák, hűs bokrok közt a virágok ezernyi fájából képzett csoportok, melyek színpompá-

jukkal és bódító illatukkal egy kis tündérkert képét varázsolták az ember elé.

Az egyik szegletben kis lugas forma mélyedés volt. Thuja és fenyőfák árnyában kényelmes kis pad. Köröskörül rózsák és szegfűk illatoztak. A levegő éltető illattal tele.

A mikor erre a helyre értek Sándorfyné a szép özvegy így szólalt meg:

— Üjünk le erre a padra. Ez a legszebb rész a kertben és én úgy elszeretek itt üldögni . . . és ne nevessem ki . . . ábrándozni.

— Hát miért nevetnek én ezen?

— Ha nem is nevet, de gondolja, hogy na éppen ilyen öreg asszonynak való az ábrándozás. Hja . . .

— De ugyan hogy mondhat ilyen nagyságos asszonyom?! Ismerek fiatal lányokat kik nem adnák sokért, ha oly vig kedélyvel, oly megnyerő modorral és oly üde friss arczczal bírnának mint nagyságos asszonyom. Hiszen senki sem hiszi el, ha mondják, hogy Imre, a fia.

— Tudom, miért mondja mindezeket. Ez a köteles tisztelet a tanítványa anyjával szemben . . .

Marjay ránézett az asszonyra . . . hosszan, merően. És úgy találta, hogy ez az asszony igéző, kedves, mint egy fiatal leány, kinek szívében először ébred a szerelem világa. És minél tovább nézte, annál különösebb érzelmek kezdtek bensejében helyet foglalni. Gondolt ő már erre sokszor . . . de hisz oly fiatal, gyerek még, ehhez a meglelt szép és nálánál sokkal idősebb asszonyhoz képest.

— Nem az! Ha már ráterelődünk erre a térre, nem leszek sem kimért, sem barátságatlan. Hisz utóvégre . . . eh megmondom egész őszintén . . .

Az asszony szeme felvillant és ajkaira édes mosolyt ült ki.

— Ugy-ugy csak egész őszintén. Legyen nyílt és férfias ne csak a fiammal, hanem velem szembe is. Ez illik magához.

— Nézze nagyságos asszonyom. Ez a dolog kényes oldala. Látszólag fiatalok vagyunk, de olvasottságunk és tapasztalásunk révén hozzá tudunk szólni önállóan sok dologhoz. De valami keverék érzélem, mely szemérem és önértékből van összetéve, meggátol benne. A mit esetleg pár év múlva mint mindennapi eseményt tárgyalnánk, ahhoz most csak csak epedő vágygyal merünk gondolni . . . Ert engem asszonyom? . . .

— Egészen! De miért beszél általánosságban? Maga nézeteivel és természetével kiemelkedik ugys az átlag emberek közül . . . ez már maga szabaddá tehetné mindent meg-hányini-vetni . . . de ha az az említett keverék érzélem nem engedi . . . úgy mire való az engedély . . . nyílt felszólításom . . .

— Elni fogok vele — és közelebb húzódott az asszonyhoz. Arczán lázas pirégett, a mint szeméi az asszony tüzes, biztató tekintetével találkoztak. — Igen! Hogy visszatérjek az ábrándozáshoz . . . Miért ne ábrándozhatna asszonyom? Hisz tudjuk, hogy ábrándozás az élet megrontója. Hogy ábrándozhatna oly lény, ki már nélkülözi az életet? Persze, hogy az

A bizottság erre elhajtattott az V. kerületi előjárásra, hogy a hivatalos szemlérlől jegyzőkönyvet vegyen föl. A halottas szobát elzárták, de előzőleg a mentőktől jeget hoztak és ezzel borogatják a tetemet.

A miniszterek részvéte.

Budapest, július 31. (Saját tud. táv.)
A halálesetről azonnal értesítették Széll Kálmán miniszterelnököt és az összes minisztereket.

A miniszterek reggel óta mind ott voltak a holttest mellett.

A nagy halottat Csávossy országgyűlési háznapy vette gondjaiba. Ma minisztertanácsot tartanak.

Utolsó hírek.

A főváros tanácsa tegnap délelőtt rendkívüli ülést tartott, melyen elhatározta, hogy a főváros díszsír helyét jelöl ki Szilágyi Dezső számára. A temetés ideje iránt még nem történt végleges intézkedés. A ravatalratétel és a temetés iránt Csávossy Béla háznapy és Barkassy Géza miniszterelnökségi miniszteri tanácsos együttesen intézkednek. Az elhunynak közelebbi rokonai közül csak egyetlen nővére van még életben, a ki Nagyváradon lakik és a kit táviratilag értesítettek a halálesetről.

A temetés csak pénteken vagy szombaton lesz, még pedig államköltségen. Előzőleg a képviselőházat egy ülésre össze fogják hívni.

Széll Kálmán miniszterelnök déli egy órakor Rátótról külön vonaton a fővárosba érkezett, hogy személyesen intézkedjék a temetés körül.

A kabaietirodát a halálesetről Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter értesítette.

Wekerle a halottas háznál.

Kilencz óra felé ért a halottas házhoz Wekerle Sándor. Lihegyre rohant fel a lépcsőkön a második emeletre, de már nem láthatta meg egykori barátjának holttestét, mert Hegedüs miniszter akkor már lepecsételtette a szobába

vezető ajtót. Wekerle kezét szorított Hegedüs Sándorral, majd pedig Csávossy Bélának ezt mondta:

— Mélyen le fogja sujtanai a magyar politikai világot Szilágyi Dezső halála, különösen most, mikor ismét válságos idők előtt állunk.

Féltizenegy óra volt, mikor Plósz miniszter eljött. Őt sem bocsátották be.

A hír hatása.

Budapest, július 31. (Saját tud. táv.)
A Szilágyi Dezső halálhíre mindenféle nagy megdöbbenést és óriási részvétet keltett. Az összes középületekre s az országházra kitzúzték a gyászlobogót.

A holttest elszállítása.

Budapest, július 31. (Saj. tud. táv.)
A harminczad-utczai halottas házból délután 4 órakor a Rókus-kórház boncztermébe vitték a halottat. Mielőtt a koporsót elvitték, Hammersberg Jenő kir. korona ügyész járt a halottas szobában és a mint meglátta egykori barátjának holttestét, hangos zokogásra fakadt. Az egyszerű fakoporsót őt legény vitte le a gyászokcsira, mely a Rókus-kórház stáhlly-utczai bonczoló termébe vitte a halottat. A merre a menet elhaladt, a Deák Ferencz-utczán, Kézdy-köruton Dohány-utczán és Kerepesi-uton, mindennütt kalaplevéve köszöntötte az utczai közönsége a koporsót.

Este nyolcz órakor Petrik Ottó tanár bonczolta fel a holttestet. Szilágyi teste csupa izom és agyszélhűdést konstaltak.

Hegedüs és Plósz telefonon állapodtak meg a temetésre nézve, mely pénteken délután 3 órakor lesz, a kuria előcsarnokából.

Életrajza.

Szilágyi Dezső államférfi, szül. Nagyváradon 1840 ápr. 1., hol atyja tekintélyes ügyvéd volt. A bécsi és pesti egyetemeken végezte jogi tanulmányait s az utóbbi helyen is már mint kitűnő szónok és erős vitázó volt isme-

retes. Tekintélye oly nagy volt, hogy az akkor alakult jogász-segélyzőegyesület egyhangulag őt választotta meg elnökévé. A 60-as éveknek már elsőfelében ügyvédi gyakorlatot folytatott s a fővárosi társaságokban szívesen látták a rendkívül szellemes, nagy olvasottságu fiatal ügyvédet, ki már akkor mint publicista is jó hangzásu nevet szerzett magának, ugy, hogy midőn 1867-ben a magyar miniszterium megalakult, Horváth Boldizsár igazságügyi miniszter őt hívta titkáruul maga mellé a miniszteriumba, hol csakhamar osztálytanácsos lett s mint ilyen Angliába is kiküldetett a jogi s különösen a büntetőjogi intézmények, ugyszintén a parlamenti állapotok tanulmányozása végett. 1871-ben a miniszterelnök mellett szervezett kodifikáló bizottságnak lett tagja miniszteri tanácsosi ranggal. Szilágyi e bizottságnak 1874-ig legtevékenyebb tagja volt s 1871 óta egyuttal országgyűlési képviselő, hova Gyula-Fehérvár választotta meg. A parlamentbe lépését is megelőzte szónoki tehetségének híre, mely rendkívül felcsigázta iránta a várakozást. De bármilyen nagy volt is e várakozás, első fellépésének sikere messze fölülmulta azt s első nagy beszéde a legszebb parlamenti diadaloknak egyike volt. A törvényelőkészítő bizottság 1874. feloszolván, Szilágyi a budapesti egyetemen lett a politikai tudományok s a büntetőjog tanára s mint ilyen is megfelelt hírnevének. Mint tanár nem az elméletből igyekezett igazolni a gyakorlatot, hanem megfordítva a gyakorlat tapasztalatainak összevetéséből állapítani meg a legjobb elméletet; viszont mint jogásznak főtörekvése volt európai színvonalra emelni igazságszolgáltatásunkat, de nem a formák egyszerű átvitelével, hanem a jogélet vívmányainak az életbe való átültetésével, hogy azok itt gyökeret verhessenek s a nemzet szellemében, gondolkodásában, jogérzetében, szóval a nemzeti génuszban megtalálhassák gondos ápolásukat. Mint protestáns ember ő is részt vett az egyházi igazgatásban s 1876. a dunamelléki ev. ref. egyházkerületnek világi főjegyzője lett. 1885. a felsőbaranyai egyházmegye választotta gondnokává s ő ezen bizalmi állást nem tekintette pusztá czimnek, hanem oly tevékenységi körnek, melyet ugy közigazgatási, mint egyháztörvénykezési téren az 1882-iki zsinattörvények által rendezett alapon épp annyit tapintattal, mint erélylyel töltött be s a sok tekintetben rendezésre váró viszonyok közt irányadó működést fejtett ki. Ugyszintén a jogászgyűléseken is első rangú tekintélyként szerepelt, kinek véleménye rendszerint döntő súlylyal esett a vitás kérdések mérlegébe. Mint politikus mindig a tiszta liberális iránynak

élet itt csak olyan relativ fogalom. Mondhatam volna azt is; a ki nélkülözi a fiatal-ságot. Ez a fiatalok csalóka délibábja.

— De hisz én már öreg vagyok . . .

— Ugyan! . . . Minden áron hízogó bókakat akar kicsalni? Engedjen meg, de ehhez nem értek. Ha öreg is, öreg éveire nézve, de egész fiatal szellemre, mozdulatra, megjelenésre . . . és ezekben annyira fiatal, hogy szinte bájos szépség.

— Na na csak ne hízogjen!

— Nem hízoggek. Sőt egyet el is felejtetem. Fiatal annyira, hogy lehetne most is ugy tisztelni és becsülni, hogy azok az érzelmek fokozódva egy üdítő érzelmé nőj k ki magukat, mely ebben a boldogító szóban nyer kifejezést: szerelem.

Elhallgatott. Az asszony mélyen nézett maga elé. Győzelemittas mámor és szende féltékenység váltakozva játszott az arcán. Örült, hogy ezt a nyilatkozatot kicsikarhatta, és félt, hogy a felszított tüzet tovább élessze.

Egyszerre mindketten meglepetve rezzenetek fel. A kis Imre termett ott előttük.

— Marjay ur kérem a latin fordítást legyen szives megcsinálni, mert én magam nem tudom.

*

Vacsora után Marjay betért egy kávéházba. Egy sarokba vonult félre és ugy hallgatta a cigányokat. Majd szivarra gyújtott és bodor füstfelhőket eresztve ki, nézte azok szeszélyes gomolygását. És az a gomolygó felhő néha

olyan különös gondolatokat tud az emberben felkelteni.

Egy asszony alakját látta maga előtt. Fiatal szép özvegy, művelt kedves modoru nő, tulajdonában a vonzó és helyes modernségnek. Ő ennek az asszonynak ma délután megmondta, hogy lehet még mindig szeretni. Ez után már csak egy lépés, hogy azt is megmondja, miszerint ő szereti is.

De hát hogyan? Van ennek valami nemes tartalma, lehet-e ennek a keletkező viszonynak valami czélja? Mikor lesz ő még abban a helyzetben, hogy nősülésre gondoljon! Nősülésre? . . . Hiszen akkor sem venné el ezt az asszonyt! Akkor meg kiméretlenség tőle ezt a viszonyt kierőszakolni. De hisz nem ő kezdte. Ugy meg . . . Eh bánja is ő akármilyen lesz. Erzi, tudja, hogy az érett, kifejlett szép nő beopta magát egészen lelki világába és ő vonzódiik ragaszkodik hozzá . . . De mintha nagyon is gyors lenne és hirtelen ez az átmenet? . . . Meglátja! Az biztos, hogy szép és boldog napoknak fog elébe nézni.

A kassza mellett egy asztalnál két fiatal ember mulatott. A cigányok rögtön észrevették, hogy »ezek zörögni fognak«, tehát lassankint odasompolyogtak. Nem is kellett sokáig kéretni magukat, mert rögtön megredt a nóta, szólt a zene és durrogtak a pezsgős üvegek.

Zajoson, de mégis szépen mulattak.

Az egyik elkezd nótázni. Csengő, érczes hangja szinte betölti a termet, a mint énekel:

. . . Azért asszony, hogy megcsaljon.

Azért jöttem a világra,
Hogy bolonduljak utána.

Marjay figyelmesen vizsgálta az alakot. Ugy nézte ki belőle, hogy keservében . . . szívében reménytelen szerelemmel mulat.

*

Másnap megint lementek a kertbe és ugyanazon helyen ültek le.

Sándorfyné csinos és szép volt. Látszott hogy a győzelmet okvetlen ki akarja vinni. Marjay biztos fölénylyel, de azért tettetett nyugalommal üt le a szép asszony oldala mellé. Egyideig nézte annak olvadó tekintetét, szeméinek perzselő fényét és egész nyugodtan elkezdett deklamálni.

— Asszonyom! Amiket most hallani fog tőlem a szív lázas és szakgatott munkájának tulajdonítsa . . .

— Csak beszéljen! Maga oly szépen tud és én oly szívesen hallgatom . . .

A józan ész mintha megdöbbsentette volna Marjayt. Hisz az asszony, maga akarja ezt? Es én? . . . Hát bánom is én, legyen meg az akaratja!

— Tudja az én szívem olyan anyagból van gyurva, hogy némely pillanatban lehetetlen, hogy hevesebben ne dobogjon. Ilyen pillanat ez is. Felfedeztem és becsülöm a női nem egyik rám nézve kiváló tagját, mert annak lelkében egy individuális lélekvilágot fedeztem fel. Szerencsés és boldog vagyok. Képzelmemet egy eszmény, egy ideal tölti be, az

hive volt s a politikusok azon köréhez tartozott, kik Deák Ferencz köré csoportosultak. A fuzió idejében szintén megmaradt a Deák-pártból s a balközépből alakult szabadelvű párt tagjának, de már rövid időn ő is azok közé tartozott, akiket akkor »disszidens elemeknek« neveztek. 1877 végén a vámkérdés miatt kivált a pártból s az okokat beszédében kifejtette s az 1878 tavaszán megalakult u. n. egyesült ellenzék tagja s Apponyi Albert gróf mellett egyik vezére lett. A delegáczióknak kevéssel képviselővé való választása után tagja lett s azóta állandóan részt vett annak tárgyalásaiban. A pénzügyi bizottságban is ő képviselte pártját, a közigazgatás újjászervezésének programját a házban több ízben kifejtette, 1886. márczius 11. a közigazgatási reformjavaslat tárgyalásakor ismét nagyobb beszédet mondott s másnap tudatta párjával, hogy a mérsékelt ellenzék klubjából kilépvén, ezután is szabadelvű ellenzékinek marad. 1878—87. a budapesti józsefvárosi kerületet képviselte. Az 1887-iki általános választások alkalmával a siklósi kerületben kisebbségben maradt, de nemsokára Pozsony város I. kerülete megválasztotta, amelynek mandátumát 1892. és 1896. újra elnyerte. 1889. április 4. belépett mint igazságügyminiszter a Tisza-kabinetbe. Mint miniszternek első gondja volt a birói és ügyészi szervezet reformja, hogy az alaki jog reformja ez alapon fölépíthető legyen. A táblák és a főügyészségek decentralizációjára, a felügyelet rendezése, a bírák kiképzése, előkészítő szolgálat rendezése, új ügyvitel, a telemekönyvi betétek rendezése, ügyvédi szervezet reformja mind ehhez fűződnek. Párhuzamosan ezzel haladt a jogállapotok részletes javítása és a nagy organikus reform előkészítése, mely a bünvádi és polgári eljárás rendszeres reformját és a polgári törvénykönyv kodifikációját foglalja magában. A börtönügy reformját is fokozatosan megvalósította. Tervszerű működésének köre széles volt megszabva és ezen belül folyt a reformok megvalósításának munkája. A reformok tetemes része visszaléptek között maradt meg. Tagja volt a Szápáry-és Wekerle-kabineteknek; az utóbbiban az egyházpolitikai törvények tervezésében, kidolgozásában és parlamenti megvédésében igen nagy része volt. A Wekerle-kabinet bukása után 1895. január 15-én Szilágyit felmentették miniszteri állásától s a Bánffy-kabinet megalakulása után elvállalta a képviselőház elnöki székét, amely méltóságra 1896-ban újra megválasztották. Még a Szápáry-kabinet alatt 1891. valóságos belső titkos tanácsos

lett. Az ezredéves ünnepélyek alkalmával pedig a vaskoronarend első osztályát nyerte. Ezen ünnepélyek során a június 8-iki felvonulás alkalmával az országgyűlés mindkét házában hódolatát ő tolmácsolta a király előtt, rendkívül szép hatást keltett beszédében. Mint a képviselőház elnöke is nagy, multjához méltó államférfiúi tevékenységet fejtett ki. Alig volt még parlamentünknek elnöke, kinek oly nagy és minden pártnál egyaránt elismert tekintély jutott volna osztályrészül, mint neki. Ezen tekintélynek alapja nagy törvénytudománya és szigorú ragaszkodása a ház szabályaihoz, melyeknek alkalmazásában nem hódolt sem a kormány befolyásának, sem bárminő párt kívánságának. E mellett a képviselőház jogát és országos állását kifelé is fentartotta. Nevezetes példája volt ennek az az eset, midőn Mária Terézia szobrának leleplezése alkalmával Pozsonyban nem vezette az országgyűlés küldöttségét a király elé, mert azt a tiszteletüket bemutató küldöttségek közt nem tették a megfelelő helyre (1897. máj. 16.) Csak az ő energiájának és függetlenségének, valamint nagy közvetítő tehetségének sikerült az 1896. választásokból kikerült ház zivataros tanácskozásait hosszú ideig békés mederbe terelni. Közben azonban azok a politikai és személyes elmentétek, melyek őt Bánffy Dezső báró miniszterelnöktől elválasztották és melyek már a pozsonyi eset tárgyalásakor kitűntek, egyre jobban kiélesedtek. Amint 1898. őszén megkezdődött az élethalálharc egyrészt a kormány és a többség, másrészt a kisebbség között, az ő közvetítő törvényes működésének már nem jutott helye a sze vedélyes összecsapásban. Ő is elítélte az obstrukciót, de leküzdésére nem talált eszközt a házszabályokban, pedig a kormány és a többség egy része az ellenzék megfékezését várta tőle, a szabályok féltételével. Így már 1898. nov. derekán megérlelődött benne az az elhatározás, hogy lemond arról a polczról, melyet oly nagy dicsőséggel töltött be. Utolsó nagy diadalát akkor aratta, midőn az emlékezetes, viharos éjjeli ülés után nov. 23. igen gyorsan lecsillapította a Fejérváry báró és a nemzeti párt összetűzése által felszított szenvedélyeket. Decz. 7. bejelentette lemondását, melyet a képviselőház nagy sajnálattal vett tudomásul és néhány nappal később kilépett a szabadelvű pártból. Eljárásának okairól egy 1898. decz. 20. kelt, pozsonyi választóihoz intézett nyílt levélben számolt be, mely politikai irodalmunknak egyik remeke. Kifejti, hogy a szabadelvű párt decz. 6-iki határozata ellenzik az alkotmányosság szellemével és bár az obstrukciót rosszalja, a jelen veszedelmes hely-

zetért mégis első sorba a kormányt és a többséget teszi felelőssé. A többséget azért, mert megfeledezett arról, hogy a parlamenti élet nem lehet el a kisebbség jogainak védelme és így bizonyos megegyezés nélkül. A kormánynak szemére veti a választások vezetését, az ellenzék közigazgatási üldözését s különösen, hogy az aránylag nyugodt időket nem használta fel a tiszta választások törvényes biztosítására. Tán még nyomósabb volt az a vádja, hogy nem vonta le az Ausztriában támadt bonyodalmak következtetését és nem vette foganatba az ország annyira szükséges megszilárdítását. Bevallja, hogy így a két nagy tábor közt némileg kellemetlen helyzetbe jut, de hozzáteszi: »En nem a középutat keresem, hanem azt mondom meg amit igaznak tartok.« A pártok közti békéltetésben a disszidensekkel együtt előkelő részt vett, majd Bánffy lemondása után ő is visszatért a szabadelvű pártba. A mult év országgyűlési vitáiban alig érvényesítette nagy tehetségét és szóközi erejét, csak egyszer szólalt fel a kuriai biráskodás tárgyalásánál, a szószékről való izgatás ügyében. Annál nagyobb feltűnést keltett, midőn a delegáció ülésén, 1900. jan. 11., Ugron Gáborral szemben a leghatározottabban felszólt a német szövetség mellett, melegen és mégis önérzettel fejtegetve annak előnyeit és feladatait és mint annyiszor, hathatósan kifejezve a nemzet legnagyobb részének érzését és gondolatát. A társadalmi téren nagy kitüntetések érték. 1897. máj. 6. a m. tud. akadémia tiszteletbeli tagjává, 1898. máj. a dunamelléki ev. ref. egyházkerület főgondnokává választotta, mely állásába u. a. év okt. 15. ünnepélyesen iktatták be. Versecz, Deés és Léva diszpolgárává választotta.

Szilágyi Dezső életéből.

Mint a közélet terén működő minden nagy embernek, úgy Szilágyi Dezsőnek az élete is tele van olyan epizódokkal, a melyek élénk világot vetnek jellemére s a melyekből megalakíthatjuk magunknak érzésének és gondolkodásának egész világát.

Most, hogy a »nagyerejű« t lebirta a halál, megemlékezünk egyes epizódokról, a melyek Szilágyi Dezső egyéniségét, lángelméjét az életrajzok száraz adatainál sokkal jobban megvilágítják.

Az összeférhetlenségi törvényjavaslat tárgyalásának idején történt. Ismeretes Szilágyinak álláspontja az inkompatibilitási törvényt illetőleg. A lehető legszigorubbannak kívánta mindig a javaslatot. Azt akarta, hogy ne találjon senki kibuvót a törvény alól.

— A ki képviselő, az legyen képviselője a magyarság nemzeti érzésének. Ez kizár mindenemű »gseftelés«-t. Már pedig a bankdirektori állásokat, jogtanácsosi tiszteket és más ilyen-féléket sohasem tartottam másnak, mint az országgyűlési képviselő jogi állásával és méltóságával össze nem egyeztethető üzérkedésnek. Biztosítani akarom a törvényt, hogy ennek intézkedése alól kibuvót ne találhasson senki. Megtisztul majd a parlament, megtisztul a domoralizált közélet levegője, — mondta egy olyan tanácskozás előtt, amelyet a szabadelvű párt tartott a javaslatnak a képviselőházban való tárgyalását megelőzőleg.

Egy régi barátja, gyerekkori jó pajtása meséli, hogy egyszer gyúlt lángra Szilágyinak a szive nő iránt.

— Fiatal ember volt még — beszéli barátja. — Erősek, férfiasak a vonásai, arany a szive, a lelke, kedves a beszéde. Szerelmes volt egy szőszkefűrtű kicsi leányba, a kit feleségül vett egy nagy ur. Hogy ki volt, az végre is mellékes. De hogy nagy szerepet játszott életében, sőt ennek irányításában is, az bizonyos. S az is, hogy Szilágyi régi szerelmének tárgya több mint két évtizeddel ezelőtt meghalt.

Vig baráti körben, poharazás közben ezzel a sokat mondó szentenciával neveltette meg barátait:

— A házasság olyan fontos dolog, hogy az embernek egész életén keresztül mindig azon kell gondolkoznia, hogy házasodjék-e, vagy sem.

ön fenséges képe, akinek segítségével megalkottam a szerelem tiszta fogalmát . . . Es ön ezt szívesen veszi . . . Hisz akkor . . .

Az asszony legyőzve minden hiu büszkeséget, mint egy folyondár simult a fiatal jogászhoz. Es az érezte annak forró lehelletét, keblének lázas pihegését, hajának kéjes illatát és érezte, hogy ezt az asszonyt mindjárt karjai közé zárja és csókjaival halmozza el.

— Mamám! Anyuskám! Hol vagy? Megjöttem! — hangzott hirtelen egy üde tiszta és csengő hangból.

Az asszony megrezzent. Félősen huzódott el Marjaytól és csak ennyit mondott:

— Ez a lányom hangja! . . . De hogy kerül ő most elő?!

— Itt vagy?! Mamuskám! — termelt hirtelen egy kedves szépség Sándorfyné nyakába és összevissza csókolta. Ugy-e megleptek? Nem adom sokért, hogy sikerült.

— Hát hogy lehetsz te most itt? Csak nem csaptak ki?

— Ugyan már. A vizgák meg voltak hamar és összebeszéltem Giziékkel, hogy velük fogok haza jönni és így téged megleplek. Nagyszertű, sikerült! és apró kacsóival édesen tapsolt hozzá.

— De Ilus ne légy mindég olyan gyerek. Lásd mit szól hozzá majd Marjay ur?

A lány ijedten komolyodott el egyszerre, a mint látta, hogy tann előtt pajzánkodott.

— Csak semmi zavar Ilus nagysám! szolt Marjay meghajtva magát. Ily kedves tüneményt csak örömmel és boldogan nézhet akárki.

— Igen de hallottam Imrétől, hogy a tanító ur milyen szigorú és komoly ember. Mit fog most mondani, hogy ilyen csitri gyereklánytempókat lát tőlem.

— Legyen egész nyugodt »szép Ilonka!« . . .

— Hát honnan tudja ezt a zárdai nevet?

— Tudja én mindent tudok! Tehát legyen egész nyugodt, hogy az ily vig és kedves modort szívesen nézi, sőt még el is tűri az ember . . .

— Na magának soká fog kelleni a türelést megkezdeni.

— Nem baj! Elvárok . . . és boldogan fogok tünni.

— Hiszen ugy látom, hogy mi jóbarátok leszünk!

— Hacsak a sors meg nem gátolja.

— Na hisz annak meg én állok elébe!

— Ilus nagysám! Hisz kegyed egy jószágos angyal . . .

— A ki csak a jó emberekre vigyáz.

— Nahát ígérem, hogy mindig jó leszek.

— Éa meg, hogy vigyázni fogok magára.

Kezet rá!

Es hosszan, bizalmasan kezet fogtak egymással.

Sándorfyné, a ki észrevétlenül eltávozott, a fordulónál visszanézett. Meglátva ezt a kedves jelenetet, felsóhajtott. Szemeiből könnyek szivárogtak elő . . . és azok eloltották szívének utolsó fellobbanását.

A milyen ügyes ríposztó volt a parlamentben, olyan nagy volt ügyességének kifejtésében a vívóteremben. Vay grófnak vívóiskoláját látogatta.

Biztos volt minden mozdulata, fúrge volt a keze, éles szeme észrevette ellenfelének szándékát.

Mint a mókus, olyan fúrge volt a kardcsapások osztásában, az ellenfél ő rá mért csapásának elhárításában. Mindenesetre különösnek tetszik ez azok előtt, a kik ismerték őt személyesen. De korpulens testalkata nem akadályozta őt a gyors mozgásban.

Különösen szeretett olasz-módra vivni. A mikor néhány hét előtt Miklós híres mester a Magyarország vezércikkében Kossuth Ferencz eljárásáról odanyilatkozott, hogy ez briganti-fogás volt. Szilágyi Dezsőt gunyolni kezdték vívóismerősei.

— No hiszen, a te olasz-fogásaid is ilyenek.

— Az enyémekek mégis csak különbek — mondta a nagyerejű.

Akárhányszor megtörtént, hogy ugyanaznap délutánján vívott a vívóteremben Olay Lajossal, a melyik nap délelőttjén az ország-házban folytatott szóharcot ugyancsak vele.

— Itt sehogy sem bírok veled — mondta neki egyszer a vívóteremben Olay.

— De ott a Házban sem, — jegyezte meg gúnyosan Szilágyi.

Gajári pedig, a kit szintén többször vert meg a vívóteremben Szilágyi, elmosolyodott Szilágyi szavának hallatára.

— A tegnapi ütődésed még ma is érzem, — mondta Szilágyi Dezsőnek, a ki így felelt neki:

— Örülj, hogy téged csak itt vertelek meg; Olay a házban is kikapott.

A német vámok.

Mint a »Berl. Tagblatt« írja, a vámemelés következtében a vámbevételek évenként 150 millióval fognak növekedni. Ezt az összeget a Franckenstein-féle törvény értelmében az egyes szövetséges államok között fogják felosztani. Hir szerint a szövetségtanács jelentékeny kisebbsége azért ellenzi az új vámjavaslatot, mert azt tartja, hogy az új vámtételeknél lehetetlen újabb kereskedelmi szerződéseket kötni. A császár maga pártolja a javaslatot, azonban nem lehetetlen, hogy a birodalmi gyűlés ép úgy eltemeti azt, mint a lex Heinzet.

Észrevételek a tervezett nagyváradai bőripari szövetkezetről.

Még a múlt hét elején jelent meg a tek. Szerkesztő Ur b. lapjában egy Nagyváradon létesítendő bőripari cikket előállító és értékesítő szövetkezet alapítási tervezete.

Vártam azóta, hogy valaki szakszerűen fog a dologhoz szállani, s nem lesz rá szükség, hogy a leendő részvényesek érdekében én tegyek néhány megjegyzést.

Igen dicséretre méltó városunk kiváló férfaitól, akik e felhívásban mint alapítók vannak aláírva, hogy tekintélyüket és pénzüket a magyar ipar felvirágzására fordítják. De sajnálatos konstátalom, hogy Moskovits Farkast kivéve nem szakemberek. Már pedig az egy szakember, akinek a proprozióját aláírták, megfogadta engedelni, érdekelt még pedig nagyon érdekelt fél. Ez már abból is látszik, hogy a tervbe vett Moskovits gyár berendezését és jogait 60.000 korona összegben állapították meg átvenni.

Nem tudom, hogy valakit szakértőt kérdeztek-e meg az igen tisztelt alapítók, hogy az csak némileg is megbecsülje, de hiszem, hogy nem. Es éppen ezért jöhetett az elő, hogy Moskovits 60.000 koronára taksáltatta jogait és gyári felszerelését.

Tudják-e az igen tisztelt alapítók, hogy mi a Moskovits Farkas és társa féle cipő és csizma gyár? Az egy nagy cipész és csizma

műhely, semmi más. Melynek összes felszerelését ami ott található egész ujonnan kilehet állítani 4,000 koronából. De vegyünk 6,000 koronát, és ne tekintjük azt, hogy azok elhasznált dolgok, amik az ujnak csak 25 százalékát érik. Ez tehát a 60.000 koronának csak 10 százaléka.

Maradna tehát 54.000 korona a gyár megszerzett jogaiért, szép, nagyon szép összeg. De hát ezért kellene is kapni valamit, pedig a Moskovits gyár mást nem adhat mint azt a vállalatot, a budapesti államrendőrség lábbeli szállítását.

Ami bizony nagyon kétes értékű, mert ha az ottani iparosok szövetkezete, kik ezen munkát készítették, olcsóbban nem tudták előállítani, akkor egy vidéki vállalkozó, aki proproziójába 91.575 korona munkabér mellett 50 ezer korona műszaki kereskedelmi és utazási költséget helyez kilátásba, teljes lehetetlenség, hogy rá ne fizessen, nem hogy hasznot érhesen el.

Hogy lehet az, hogy egy gyár annyi kereskedelmi és műszaki költséggel is annyi hasznot hajt, mint a Moskovits ur proproziójában van. Es mégis elakarja adni?

Hisz ezideig míg Moskovits ur vezette, (mert társa tudtommal már több év óta kilépett a cégből) bizonyára ezen proponált költségek negyedét se vette igénybe, még se ösmeri senki, hogy vagyonos ember volna, pedig akkor az öt hat év óta szép összegnek kellene birtokában lenni. Nem kellene Gerhardusnak, aki a Frankl-féle mödlingi és temesvári Turul, a szárnyai alatt lenni.

A létesítendő szövetkezet azt írja a többek közt, hogy a gyári szakmunkások alkalmazása mellett önálló iparosoknak is munkát ad, oly formán, hogy az a mu kát otthon saját műhelyében, tehát önállóságának teljes fentartásával végezhesse. Hisz akkor az az iparos nem hogy kereshetne, de rá fizetne. Mert ő se kap olcsóbban munkást, mint a tervbe vett szövetkezet s helyet kellene neki adni, adót fizetni utánna, meg még egyéb kiadással is jár ez. Saját magának még hozzá eljárni az anyagért és beszállítani a kész árut.

Talán olyan iparost gondolt Moskovits ur, aki egyedül dolgozik és éppen a saját számára a kenyeret megkeresi, de ugy ha család nélkül van.

Szó fér a nyersanyag kellekek beszerzési árához és a kész áru eladásához is.

Mert 2 k. 28 fillér átlag nyers anyagból nem lehet 5 kor. 32 fillér értékű munkát előállítani.

Talán jelen soraimat akik eddig olvasták, azt fogják gondolni, hogy én nagy ellensége vagyok a cipőgyár szövetkezetnek.

Ó, korántsem, csak nem úgy ahogy ez tervbe van. Mert éppen az van felsorolva, hogy mennyi millió vándorol ki évenként külföldre cipő és csizmáért.

Czipőért igen, de csizmáért vajmi kevés, mert csizmadia iparunk oly fejlett, hogy dacára a már jó régóta tartó rossz gazdasági esztendőnek, amikor a földművelő nép pénztelen és e folytán igen gyenge árt fizet a csizmákért, még mindég a csizmadia mesterségből, aki szolid életű és mesterségét csak egy kicsit is érti, tisztességesen megélhet.

Moskovits ur a legjobban tudja, hogy a helybeli cipőkereskedők itt a csizmadiaknál csináltatják csizmaszükségletüket. És miért? Mert jobban megfelel és még olcsóbb a gyári munkánál. De őt többet mondok, több nagyobb vidéki városból jönnek ide cipőkereskedők csizmaszükségletüket fedezni, s nem egy kettő pedig levélileg rendel meg az itteni csizmadiaiktól.

Tehát legyen cipőgyár Váradon, de az egy igazi modern berendezésű gyár legyen, minden legújabb gépekkel felszerelve, amelyik tényleg hivatva van a külföldről beözönlő cipőárakat kiszorítani, ahol annak a cipőnek minden legkisebb munkája géppel történik, mint minden nagyobb gyárban, nem pedig úgy mint a Moskovits gyárban, ahol épp úgy állítatik elő, mint bármely kisiparosnál, mert neki is a legnagyobb gépe a közönséges tűző-gép, ami minden valamire való kisiparosnál meglehető.

Csizmagyárra Váradon nincs szükség, mert nemcsak hogy a lábbeli áruk beözönlését nem

gátolja meg, de egész határozottan a csizmadia iparosok munkájából venne el.

Mint az most a budapesti államrendőrség lábbelijének szállításával történt.

Azt nem hiszem, hogy vivmálynak mondhasssa valaki amit ezideig az iparosok szövetkezete szállított és készítet, és most egy gyár — elveszi.

Hanem egy modern cipőgyárat felállítani, ahol minden munkát gépen végeznek, hol azért a munkás többet tud keresni mint a kézimunkával, az helyes.

Kezdetben minden géphez szakértő munkásokat kell hozatni, akik hivatva volnának begyakorolni az itteni munkásokat.

Minden nagyobb városban az előkelőbb cipőáru üzlet tulajdonosait felszólítani, hogy eddig tartott gyármányu cipője mellőzésével ezt bevezesse, s ha erre nem hajlandó, akkor mellette raktárt berendezni.

Igy lehetne a sok kész idegen cipő beözönlésétől az országot megmenteni, s a proprontzi, mödlingi és trebitschi gyármányoktól elriasztani a közönséget.

A kézimunkával, ahogy a Moskovits-féle gyár dolgozik, ezen gyármányokat soha kiszorítani nem lehet, hanem csupán az iparosok munkakörét szűkíteni.

Nincs tehát szükség arra, hogy a Moskovits-féle gyár 60000 koronáért átvétessék. Hanem ezen összegért tessék berendezni egy valódi minden tekintetben legújabb gépekkel felszerelt modern cipő gyárat, aminek igenis jövője van. Mert mégis csak nagy különbség ennyi összegért egy cipész és csizmadia műhelyhez jutni, vagy egy nagy szabásu modern gyárhoz.

Tisztelettel

Mertz János.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

Aug. 1. Közigazgatási ülés a városházán d. u. 8 órakor.
Aug. 4. Az ev. egyházi énekhar dalestélye a Sporttéren.
Aug. 5. Biharmegye közigazgatási bizottságának ülése d. e. 10 órakor.
Aug. 8. Városi közgyűlés d. u. 8 órakor.

* **Porciunkula.** Holnap a kapuczinusok templomában megtartják a porciunkula templomról nevezett búcsuünnepet. Fél tíz órakor szentbeszéd lesz, tartja P. Lambert hitszónok, 10 órakor pedig szent mise. Ez alkalommal avatják fel a Kling kézdívasárhelyi orgonagyáros által javított orgonát is.

* **A polgármester újabb szabadsága.** Dr. Bulyovszky József polgármester, egészségének teljes helyreállítása céljából újabb három heti szabadságot kér. Szabadságidejét *Biharfüreden* fogja tölteni.

* **Nagyvárad város részvéte.** A város tegnap tartott tanácsulése elején Gerő Arm in főkapitány megemlékezett *Szilágyi* Dezső elhunytáról s meleg szavakban indítványozta, hogy a tanácsulás jegyzőkönyvileg fejezze ki részvétét. A tanácsulás az indítványt egyhangulag elfogadta.

* **A kereskedelmi és iparkamara elnökválasztó közgyűlése.** A kereskedelmi és iparkamarai tagok névsorát a tegnap délután tartott tanácsulésen átadták Gerő Armin főkapitánynak azzal, hogy az elnökválasztó közgyűlést mielőtt hívja össze.

* **Dankó Pista Nagyváradon.** Dankó Pista, a kitűnő zeneszerző ma este kezdi meg előadásait a »Bazár«-kertben. Az előadások 1., 2., 3., 4., 5., 6. és 7-én fognak tartani. Bizonyára ismét nagy közönség fogja végig élvezni Dankó poétikus, gyönyörű nótáit.

* **A hadapródiskola vízfogyasztása** A hadapródiskola ellen az a panasz merült fel, hogy tulságos sok mennyiségű vizet fogyaszt. Megfigyelték a vízmérő órát, mely szerint a vízmennyiség 25 százaléka haszon nélkül elfolyik s így 37000 liter vizet fogyasztanak. A város átírt a parancsnoksághoz és követeli a kár megtérítését. A honvédelmi miniszterhez került a dolog, aki leirt e tárgyban s a várost tartja hibásnak. A város most szakértők kiküldését javasolta, hogy állapítsák meg, ki hát tulajdonképpen a hibás, vagyis jogos-e a város követelése.

* **Havi kegyadomány kiosztás.** Dr. Schlauch Lőrincz bíbornok-püspök havi kegyadományára, 600 korona augusztus 1-én délután 2 órakor fog kiosztatni a koldusápoló intézetben. Özv. Grunwald Henrikné, elnök.

* **Vilmos császár könyve.** A »Vorwärts« mely udvari dolgokban rendesen jól van értesülve, azt jelenti, hogy legközelebb megjelenik Vilmos császár esszéje, melyet a takai erődök bevételéről írt. A könyv 250 oldalra terjed és a császár maga illusztrálta. Az első disz példányokat a kínai expedícióban résztvevő államok uralkodóinak és a Kinában operált csapatok parancsnokainak fogják megküldeni. A mű a könyvpiacon is meg fog jelenni.

* **Revizor — korrektor.** Biharvármegye és Nagyvárad monográfiájának a minap közzétett munkatársai sorában Karácsonyi János és Bunyitay Vincze történettudósaink mint revizorok szerepelnek. Félremagyarázások kikerülése szempontjából a monográfia szerkesztője most arról értesít bennünket, hogy a »revizor« kifejezés nem volt helyesen megválasztva, mert a nevezett tudósok a szerkesztőség kértére csak a kefelevonatot nézték át a történeti hűség szempontjából és tették meg javításait és megjegyzéseiket, melyeket a szerkesztőség teljes mértékben és nagy köszönettel vett figyelembe.

* **Térzene.** Jó idő esetén a 37-ik gyalogezred zenekara 6—7-ig a Schlauch-parkban térzenét ad.

* **Tűz a temetőben.** Ma délután a komendáns-réti temetőben a temető közepén levő száraz bozót és a bokrok meggyuladtak. Az éppen arra járó Veres György rendőrőrmester egy rendőrrel nagynehezezen eloltotta s mire a tűzoltók kivonultak, már megszűnt a tűzveszelem.

* **Furfangos tolvaj.** Leitner Lázár zöldfautczai kereskedőtől e hó 25-én Spielmann Mór kereskedősegéd állítólag Meizner József kissebesi gazdája megbízásából 101 kor. 60 fillér áru holmit vásárolt s az ekként kizsarolt árucikkkel megszökött. A rendőrség kinyomozta hollétét s táviratilag kereste meg a csendőrséget. A szökevényt ma ott letartóztatták s már utban is van Nagyvárad felé.

* **Testvérgyilkosság.** Jánosházán napokban halt meg az öreg Szokoly Antal, a község egyik érdemes lakosa. Vagyonát két felnőtt fia örökölte. A két testvér nem tudott megegyezni a földeken s e miatt ügyüket a hagyatéki bíróság elé vitték. A vitás földterület buzával volt bevetve s még az öreg halála előtt aratás állott. Szokoly Ferenc az idősebb fiu tegnapelőtt kihajtott a buzaföldre, hogy a gabonát behordja. Ezt megtudta a testvére s szintén kiment kocsival, hogy ő vigye el a gabonát. Mind a kettő magának akarta vándorolni a termést és ezen úgy összevesztek, hogy vasvillákkal támadtak egymásra. A verekedésbe belekeveredett a két gazda kocsisa is. Mindegyik a maga gazdájának állott a pártjára. A verekedés hevében Szokoly György halántékon ütötte bányját és az szörnyet halt. Azonban a gyilkos sem menekült ép bőrrel, mert Szokoly Ferenc kocsisa Pán János a verekedésben hasba szurta. A véres verekedésnek a rendőrök vetettek véget, a kik a két kocsi letartóztatták.

* **Nagy vihar a Hortobágyon.** Nagy vihar dühöngött tegnap délután a Hortobágyon. Az óriási szél sok helyt okozott nagy károkat. A tegnap délután Debreczenből T-Füredre menő vonat is sokat szenvedett miatta, a szél egyik harmadik osztályu kocsit tetejét teljesen felszakította úgy, hogy annak helyreállítása Ohat-Kőcsön harmincz percz késést okozott a vonatnak. Ez idő alatt a vihar is alább hagyott erejéből s a vonat akadálytalanul folytathatta útját T-Füredig.

* **Magyar név.** Stefanyek János pankotai lakos vezetéknevét belügyminiszteri engedéllyel »Istváni«-ra változtatta.

* **Halál elől a halálba.** Sztamorán Juga Tódor sztamorai lakos buzát hordott be a földjéről a szérűskertbe. A felesége segített neki és magukkal vitték 3 éves kis gyermeküket is. Hétfőn estefelé az utolsó megrakott kocsival hajtottak hazafelé. A kocsit tetején ült Juga felesége és a kis fia. Juga a kocsit mellett ballagott. Az első gyufa szálát véletlenül a buza-kalászközé dobta, a mitől egyszerre lángra lobbant az egész rakomány. A lovak, a mint a láng fölcsapódott, örült vágatásba kezdtek. A gazda nem tudta megfékezni. Jugáné ijedtében leugrott a kocsit tetejéről, de oly szerencsétlenül, hogy a nyakát törte és rögtön meghalt. A lovak a lángban álló kocsit elragadták és csak a falu végén tudták megállítani. Ekkor a gabona elhamvadt és a kis gyermek, akit a kocsin hagytak, teljesen összeégett. Juga csak akkor tudta meg felesége halálát, amikor az összeégett kis gyermek hulláját egy közeli házban elhelyezték és visszament oda, a hol felesége leugrott. Juga közel áll a megőrüléshez.

* **A tűzvész áldozatai.** Borzasztó tűz pusztított vasárnap éjjel Hidason, a hol néhány ház kivételével az egész község elpusztult, sőt hat emberélet is elveszett. A tüzet, a mint azt a vizsgálat me. állapította, kóbor cigányok gyújtották bosszúból. Vasárnap reggel néhány kocsis sátoros cigány érkezett a községbe s a falu szélén levő libalegelőn akartak megtelepedni. Az előjáróság nem engedte meg, hogy ott sátorot tessenek, mert takonykóros lovaik a legelőt megfertőztetik. A bíró egy lovakat is lebunkóztatta. A cigánycsapat végtelen dühbe jött a lebunkóztott ló miatt s úgy átkozták meg a falut, hogy a veres kakas pusztítsa el. Estefelé a cigányok elhúzódtak a faluból. Éjjel két cigány visszatért és felgyújtották a községet. A tűz a nagy szélben és zárazság miatt vilámgyorsan terjedt és mire az emberek nyughelyükről felugráltak, már lángban állt a fél falu. Oltásra gondolni sem lehetett s az emberek csak a saját ingóságait és jószágait iparkodtak megmenteni. Két gazda Felcs József és Büki Mátyás gyermekei, akik egyedül voltak az égő házban és nem tudtak kimeenni, bentétek. Ugyancsak halálra égett Sete István egy 70 éves vak öreg ember is, a kire a nagy veszedelemben senki sem gondolt. A kár meghaladja a 100.000 koronát. Biztosítva alig volt valami. A gyújtogató cigányokat elfogták.

A nagyváradai vár története.

(Vége.)

Igy jött létre olyan történelmi kaosz, hogy például: Dózsa György megsülögetett testéből jölkött kilencz kubikos. A megmaradt testet négyfelé vágják. Budán, Pesten, Csanádon, Nagyváradon a város kapujára függesztettek egy-egy negyedrészt.

Az ötödik negyedrészt? elküldték Székesfehérvárra. A hatodik negyedrészt? Temesvár kapuját díszítette. A Dózsa fejét Szeged városa kapta ajándékba. A Dózsa belső részét főve; husát sütvé (a hat negyedrészen kívül) megégették a pórhad maradványaival — és másokkal is! Az összeszedett csontokat? — összeszűrték; szélnék eresztették; — — azután megégették.

Egy némelyik történelmi adat, olyan világos, hogy az ember, mikor kétszer háromszor elolvassa, csakugyan nem tudja tisztán látni, a mult időt! Ilyenkor, — a magam forma egy-

szertü ember, beszalad a történelem sűrűjébe, ott keresgél apró fény után, hogy azt a nagy, tiszta igazságot meglathassa.

Még a közölt »apróságoknak« is tartozom valamivel.

Azt mondtam a »Tiszántúl« hasábjain, hogy: »a Dózsa lázadás sem hagyta Váradot érintetlenül.«

Kinevettek ezért az »apróságért«. Nos hát kérem, csupán a Dózsa lázadásról, összeírtam 185 »kutyafü«-et. Tessék kiadót küldeni rá!

Maradjunk még pár perczig 1514. évben.

A történelem úgy mondta nekem, hogy a Nagyváradnál összeüült pór hadat, Lőrincz, a »nagybotu pap« tartotta Szentlélekkel.

Másik munka, — (pedig azt, valamennyinél okosabb ember írta) — azt beszéli, hogy Bakács, Bakócs, Bakócz bíbornokot ugyanazon időben, Budán Czegléd nagy papja: Lőrincz »beszélte rá« a Dózsa kinevezetésére, holott már maga, a Dózsa Budára hívása; kitüntetése; nemesítése épen azért történtek, hogy a pór had, Dózsában kapjon alkalmas vezért.

Lőrincz ott van a Rákoson a »Vezérek« gyűlésén! Ő sebzí meg a pesti vezér: Szalercsi Ambrus lelkét; ő beszél a pápai átok ellen — a Rákoson; ő indul előre, Csanádba toborzani. Ott van a temesvári táborban. Küzd Dózsa seregének balszárnyán, hanem előbb Nagyvárad mellett, nyársra huzzák és »megsütik, mint a — malaczo!« Azután:

Harczol Lőrincz pap, a Dózsa hat negyedrészebe vágatása után is, a — ráczokkal. Később a Balaton vidékén. Majd Nagyváradra szalad, hogy a pórhad utolsó csatáján, (mert más író szerint itt legutóljára volt a csata) részt vegyen.

A váradai csatában megsebesül. Zilahra szalad, ott kiadnak rajta. Kolozsváron máglyán égetik meg.

Véges végül pedig: Budán, a Pálosok jezsülete előtt kiáltja a menekülő Szalercsi Ambrus imájára az — Ámen-t! Itt azután — eltűnik!

Ezekért az »apróságok«-ért, sok szép munkát átolvastam én, pedig Nagyvárad történetében, ez csak 1514. hat hónapja.

Hol van a Fráter György s a Pázmán kora?

Fráter Györgyről is készen van 150 írott oldal Pázmán Péter működéséről pedig még csak »nagy lépésekben« írtam meg, a jezsuita atyák közé felvételétől, haláláig, sok szép adatot.

Bélavára, Súlyomkő, Kereki, Szent-Jobb, Székelyhid stb. vára; Bocskay, Bethlen, Báthory, I. és II. Rákóczy, Vitéz János, Czibák Imre, meg még igen sok »apróság«, — többek között az: hogy bánt el Nagyvárad Hunyady János özveggével, hogy adta Debreczennek, — e miatt, — a nagyváradai áru megálapító helyet, Mátyás király; mind mind olyan érdekes események, melyek fölött három sorban, — magam forma apró ember, — át nem repülhet.

Ismételem, úgy vagyok, mint a falusi zsidó-kántor, magam énekelem a sólót is, meg a »vegyes kar«-t is. Magam bírálom azt is, mi nincs helyesen énekelve. Ez pedig időbe kerül!

Ha Isten éltet, augusztus közepére rendbe szedem a meglévő adatot.

Egy pár igen kedves történelmi munka volt a kezemben. Minden apró eseménynél, jelezve van az évszám.

A történelem adatait szerető, de az évszámokkal hadi lábón álló emberek, — magamról tudom, — szívesen fogadják ezt.

Időszerinti sorrendbe szedem az eseményeket, a mint megtörténtek. Utána nézhet bárki, hibáztam-e valahol.

A történelmi események örökké tisztázódnak. Valaki majd, megdestillálja az én munkámat is.

Rátkay József.

MULATSÁG.

Meghívó. A pecze-szöllősi olvasó-egylet 1901. évi augusztus 4-én, vasárnap, Pecze-Szöllősen, az ugynevezett »Jégpincze« helyiségben saját pénztára javára zártkörű tánc-

vigalmat rendez. Belépti-díj személyenként 1 korona. Kezdeté este 8 órakor. Felülfizetések köszönettel vétetnek s hírlapilag nyugtáztatnak. Jó italokról és izletes ételekről gondoskodva lesz.

REGÉNY-CSARNOK.

A SANDASZEMÜ.

Írta: Lucien Biart.

Francozából: K-6.

34.

— Én barátságot érzek sok nő iránt a kiket eszembe sincs feleségül venni, felelt az óriás fejét lehajtva. Kegyed nyílt és őszintén szólt nekem, abban bizonyos vagyok. Ha tréfát üz néha együgyűségemből, azzal nem akar engem sérteni, ki annyira szeretem. Mégis nagyon drágán vásárolnám meg boldogságomat, ha önt magamhoz kötném... Nem volna-e jobb ha elutaznám?

Micaela nem felelt, hanem korbácsával csapkodta az utszéli bokrokat.

— Elutazom, mondá Ricardo.

— Maradjon, Ricardo. Vannak kérdések, melyekre egy nő nem tud rögtön megfelelni; atyám óhajtja, hogy egymásé legyünk, s én elfogadom önt jegyesemnek.

E feleletre Ricardo ajkaihoz emelte s megcsókolta unokanővére kezét.

Micaela összeresztet s hirtelen visszarántotta kezét. Szemei elhomályosodtak, vére szívébe toltult: a fordulónál Fuenléal Miguel tűnt elő. A leány lova nyakára hajlott, hogy elleplezze pirulását, mialatt az ujonnan érkezett félreállt az utból és tiszteletteljesen köszönt.

— Ismeri ezt a lovagot hugom? kérdé az óriás.

Micaela néhány érthetetlen szót dadogott s előre lovagolt a kétségbeesés egy nemével szívében. Elérkezéskor unokabátyja szavaitól s atyjára gondolva, ki annyira óhajtotta ezt a házasságot, pillanatnyi megindultságában bátorította vőlegényét. És abban a percben, mikor elhatározta, hogy elfeledi Miguel, a véletlen éppen akkor vezeti elibe azt kinek pillantása elragadta. Minő hatalommal rendelkezik az idegen s mily varázslattal játszott a be magát ennyire a szívébe? Megijedve, hogy lelepleztetett, remegett a haragtól s gyűlöletet érzett a szerencsétlen Ricardo iránt.

A tanyára érve Micaela már kissé lecsillapodott, átadta a Bruscot unokabátyjának s maga szobájába zárkózott.

Azon belső harcok, melyek Micaela lelkét marcangolták, nem kerülhették ki Alvarez figyelmét. Gyakran egy-egy álmatlan éjszaka után a leány leverten, fáradtan, beesett szemekkel jött elő. Ismét felhagyott a lovaglással s idejét olvasás s imádkozásban töltötte.

— Ennek nem Ricardo iránti szerelem az oka, gondolta magában az udvarnagy.

Gondosan tanulmányozta a hatást, melyet a fiatal ember hangja, jelenléte és távolléte a leányra gyakorolt, de mit sem vett észre, a miből szerelemre, vagy csak erősebb vonzalomra következtethetett volna. Don Estevan a leány bágyadságát a türelmetlenségnek tudta be s nagy örömet velt okozni neki, midőn három-hétre kiltüzte az esküvő napját.

— Jó hírl kiáltott egy napon Orizavából visszatérve; találkoztam tegnap Fentanés-szel, a ki megígértette velem, hogy elmegyek azon ünnepélyre, melyet csordái és ménesei meg számláltatásakor rendezend. Istenemre, barátom, tíz éve visszavonultan élünk s szeretném látni, hogy a mai fiatalság ére annyit, mint a mi időnkben.

(Folyt köv.)

A délafrikai háború.

A Münch. Allg. Ztg. fokvárosi tudósítója érdekes részleteket közöl Botha táboráról. Az adatokat a tudósító Fokvárosba érkezett eredeti jelentésekből vette. A levél ez:

Julius végén Standerton város volt a Transzvál keleti részén levő angol csapatok

hadi műveleteinek alapja. Alig nyolczvan kilométernyire Standertonól, Ermelo és Lake Crissie környékén van Botha tábora. A búroknak elégséges élelmiszerük van. A főtáp-lálékuk a juhús és marhahús. A juhokat és ökröket részint az angoloktól hajtották el, részint azoktól a farmerektől vitték el, akik az angoloknak megadták magukat. Botha kis serege kommandóra van osztva, amelyeknek egy része az ellenséget tartóztatja föl, míg a többieknek addig idejük marad, hogy a tábor ellátásáról gondoskodjanak. Főadataik közé tartozik mindenek előtt, hogy biltongot vagy szárított húst készítsenek. A fákon és a kocsikon kifeszített zsinórokon függ a hús, melyet a nap szárít ki. Ez a szárított hús sokkal tápiálóbb, mint az angolok kétszersültje. Ha az ellenség közeledik, a kocsira rakott szárított húst gyorsan elszállíthatják.

A kenyérré való rozstot még mindig Oránzs államból hozzák a táborba az ellenséges csapatok vonalán át. Tengeri bőven van s a készleteket ellássák. Kukoriczalisztból csinálják az ugynevezett mielipapot (kukoriczalisztból készített kása), amelyet a búrok nagyon szeretnek. Tűziszemben sincsen hiány. Ermelo vidékén kitűnő kőszén van, a mely emellett nagyon olcsó. Néhány kézimalmoson kívül van Botha táborában egy szállítható kis gőzmalom, amelyvel naponként nyolcz zsák kukoricza lisztet lehet csinálni. Azonkívül Ermelóban és Karolinában is vannak gőzmalomok. Megtörtént, hogy a só elfogyott, de ezt könnyen szerezhettek a a búrok zoutpansbergi sóbányákból.

Cukor és kávé azonban csaknem teljesen hiányzik a táborból. A kávé úgy helyettesítik, hogy a kukoricza lisztet egy napig vízben áztatják s azután egy kevés szárított gyümölcsessel fölforrallják. Ugyancsak a tengeriből pálinkát is égetnek. Minden parancsnokságnál fejőstehenek is vannak, a melyek friss tejet és vaját szolgáltatnak. Ermelóból és Karolinából, továbbá a farmoktól tojást, fűzeléket és burgonyát kapnak a búrok.

A kommandókhöz tartozó kocsik alsó részében tyukketreczek vannak. Mikor a kocsit megáll, a tyukokat kibocsátják, amelyek aztán önként visszatérnek a ketreczbe. Ruháikat kacskebőrből varrják a búrok, azonkívül rendszeren az angoloktól meghódított ruhaneműekkel egészítik ki ruhatárukat. A ki elveszti pipáját, egy darabka fából ujat farag magának; dohány az van bőven. A táborban kovácsok is vannak, akik a lovak patkóit rendszerben tartják, sőt, ha szükséges, az ágyukat is kijavítják.

TAVIRATOR.

A király részvéte.

Budapest, július 31. (Saját tud. táv.) A miniszterelnökhöz Rátótra a kabinet-irodából Ischlból a következő sürgöny érkezett ő Felsége meghagyásából: »Van szerencsém excelenziádnak Szilágyi Dezső elhunyt alkalmából ő Felsége legbensőbb részvétét kifejezni, ezen jelentékeny férfiú elveszte fölött. Ó cs. és apostoli kir. felsége kegyesen emlékszik vissza arra a ragaszkodásra, melyet az elhunyt legmagasabb személye iránt tanusított, valamint azokra a sokszoros kiváló szolgálatokra, melyeket ő felségének és a hazának tett. Amennyiben család tagjai lennének, kérem azoknak legfelsőbb részvétet tolmácsolni. Schissl.

A miniszterelnök távirata.

Budapest, július 31. (Saját tud. táv.) A miniszterelnök Lukáts Sándor pénzügyi tanácsosnak Szilágyi rokonának azt táviratozta, hogy ő Felsége legkegyelme-

sebben megbizta, hogy legbensőbb részvétének adjanak kifejezést Szilágyi Dezsőnek, a jelentékeny férfiúnak elvesztése fölött, akinek sokszoros és kiváló szolgálataira, amelyeket ő Felségének és a hazának tett, kegyesen emlékszik vissza. Széll Kálmán.

Széll Kálmán Lukáts Sándorhoz a következő táviratot küldte: »Mély megilletődéssel és fájdalommal értesültem a súlyos csapásról, mely hazánkat és közéletünket Szilágyi elhunytával érte. Én is, aki évtizedeken át együtt működtem és küzdöttem vele és kívül nemcsak a politikai élet küzdelmeiben, hanem a magánéletben is közel negyven éves benső, meleg baráti viszony fűzött össze, fogadja legőszintőbb, legmelegebb részvétem kifejezését.

Budapest, július 31. (Saj. tud. távir.) Wlassics Gyula a halálhír hallatára, hazajött a szabadságáról.

Tengernagyi parancs.

Bécs, július 31. A mai kiadott tengernagyi parancs Spaun báró tengerészeti parancsnoknak a következő közlését hozza: Örömteljes büszkeséggel hozom köztudomásra a legkegyelmesebb elismerés szavait, a melyeket ő Felsége a kelet-ázsiai hajóraj parancsnokához táviratilag intézni méltóztatott.

A császár és király gróf Montecuccoli elmentengernagyhöz a kelet-ázsiai hajóraj parancsnokához: A Kaiserin Elisabeth és Zenta hadihajóimnak a hazai vizekbe való visszatérése alkalmából örömmel indítatva érzem magamat, hogy önnek, a hajóparancsnokoknak és törzseknek, valamint kelet-ázsiai hajórajom legénységének a nehéz, szokatlan viszonyok között önfeláldozással és sikerrel teljesített szolgálataikért legmelegebb köszönetemet f-jazem ki, egyuttal szívből kívánva szerencsés hazautazást.

Az amerikai időjárás.

New-York, július 31. A meteorologiai hivatal heti jelentése azt mondja: Az intenzív hőség a hét nagyobb részén át tartott a középső völgyekben. A legutóbbi három napon azonban a hőmérséklet mérsékelte volt. Nagy részben bő eső esett. A Missisipi vidéken és a felső missouri vidékeken ellenben szárazság uralkodik. Még komolyabb a helyzet az Ohio-völgyben és Tennesseeben, a hol nem volt eső. Az Atlanti-Pacifica-tengerparton a helyzet kedvező. Az esőzések megjavították a késői tengeri részben Nebraskában, Kansasban, Oklahomában és Misszouriban. A korai vetést az eső tényleg megsemmisítette. Jova kevesebbet szenvedett. Bőséges esőzések a Hissipitól keletre fekvő nagy tengeri államokban északi Illinois kivételével csökkentették a hőség kedvezőtlen hatását. Őszi buza az északi Pacific-tengerparton általában jó termést adott. A tavaszi buza aratás jó haladt.

Egy olasz tábornok találmánya.

Budapest, július 31. Giletta olasz tábornok, akit két év előtt Nizzában kémkedés miatt letartóztattak és akit emiatt az olasz kormány nyugdíjba küldött, egy olyan készüléket talált föl, a mely pontosan megjelöli az irányt, a honnan a hang jön. A készülék a háboruban, különösen most, a füst nélküli lőpor használata mellett megbecsülhetetlen fontossága és épp ezért az olasz hadügyi kormány már meg is vette. Az idei olaszországi hadgyakorlatokon már alkalmazni is fogják Giletta találmányát, amelyet telemetro acusticonak nevez.

Dr. VUCSKICS GYULA.

KOZGAZDASAG.

Helich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántúl« eredeti távirata. —

Hesáridők.

	Budapest, július 31.
Buza októberre	0.—
Buza áprilisra	0.—
Tengeri	0.—
Rozs okt.	0.—
Zab ápr.	0.—
Káposzta, repce, aug.	—

Értéktőzsde.

	Budapest, július 31.
Osztrák hitel	—
Magyar hitel	—
Allamvasút	—
Rimamurányi	—
Magyar jelzálog	—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1901. július 31-én.

Magyar aranyjárdék 4%	118 35
Magyar koronajárdék	92 80
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4,5%	120 25
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2,5%	100.—
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	118 50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	92 25
Italmérségi jog megváltási kötvény	100.—
Horváth-szlavónföldterhermentesítési kötvény	93 50
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	173.—
Tiszszabályozás szegezi sorsjegyek kölcsön	143 50
Osztrák járadékpapírban	98 95
Osztrák járadék ezüstben	98 80
Osztrák járadék aranyban	118.—
Osztrák korona járadék	95 75
Osztrák államsorsjegyek	140.—
Osztrák magyar bank részvény	16 50
Magyar hitelbankrészvény	640.—
Osztrák hitelintézet részvény	638.—
Párisi vista	95 05
20 frankos arany (Napoleon d'or)	19 02
Németbirodalmi márka	117 22
London vista	239 55
20 márkás arany	28 50

Van szerencsénk a n. érdemű közönség szives tudomására adni, hogy az alant jegyzett cikkek árait mélyen leszállítottuk és

teljesen kiárusítjuk

u. m. Színes selyem kelmék, nyári női ruha szövetek, mosó zefir, batiszt, angol vászon és fehér batisztok.

Szövött áru kesztyűk, gyermek- és fiu tricó ing, nadrág, netz ingek, Tenis flanel és satin ingek, övek, sapkák és egyéb idény cikkeket.

Az összes raktáron levő napernyőket, blousokat és női fűzőket

minden elfogadható árban eladjuk.

Tisztelettel

Kunz József és társa cég,

Nagyvárad, Szt. László-tér.

147-24-0

FÜRDŐI MENETREND.

Érvényes 1901. május 1-től.

Nagyvárad—Püspök-fürdő—Félic-fürdő.

	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Nagyvárad	indul	730	950	—	—	435	858
Vásártér	>	722	946	*1133	235	427	850
V.-Velenze	>	740	1000	1149	301	445	915
Rontó †	>	754	1014	1203	314	459	929
Püspök-fürdő	>	805	1025	1209	321	509	939
Félic-fürdő	érk.	817	1037	1220	332	521	951

Félic-fürdő—Püspök-fürdő—Nagyvárad.

	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Félic-fürdő	indul	820	1042	*1221	335	524	953
Püspök-fürdő	>	838	1100	1232	347	541	753
Rontó †	>	842	1104	1236	351	545	758
V.-Velenze	>	855	1117	1249	406	600	811
Vásártér	>	905	1131	104	421	608	826
Nagyvárad	érk.	911	1127	—	—	615	1023

A *-gal jelölt csak vasár- és ünnepnap közlekedik

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA R. T.

Nagyvárad, Apáca-utca 3. szám.

Művek,
folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:
izléses kivitelben
mindennemű
nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.
Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek,
számlák, falragaszok,
báli meghívók,
tánczrendek, étlapok,
naptárak,
palaczkfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.